

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.1.28>

CHARAKTERYSTYKA EKONOMICZNYCH FORM MAJĄTKU SIŁ ZBROJNYCH UKRAINY

Oksana Buhaiova

*adiunkt Katedry Dyscyplin Ekonomiczno-Prawnych i Bezpieczeństwa Gospodarczego
Donieckiego Instytutu Prawniczego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Ukrainy
(Mariupol, obwód doniecki, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-2084-3457
nln2006@ukr.net*

Adnotacja. W artykule naukowym autor analizuje akty normatywne regulujące własność i stosunki majątkowe Sił Zbrojnych Ukrainy i bada opinie naukowców dotyczące majątku Sił Zbrojnych Ukrainy. Podkreśla, że w zależności od formy ekonomicznej, jaką nabywa majątek, dzieli się ją na środki trwałe, aktywa obrotowe, środki, towary i uwzględnia ich cechy w zależności od sfery istnienia. Określa cechy definicji ekonomicznej formy majątku Sił Zbrojnych Ukrainy w specjalnych przepisach i zarządzeniach. Podkreśla rozgałęzienia aktów normatywnych, regulujących ten zakres i oferuje autorską wizję poprawy ram normatywnych regulujących majątek, w tym formy ekonomiczne i stosunki majątkowe w Siłach Zbrojnych Ukrainy, z uwzględnieniem standardów międzynarodowych.

Słowa kluczowe: formy majątkowe, Siły Zbrojne Ukrainy, stosunki majątkowe, formy gospodarcze, majątek, środki trwałe.

CHARACTERISTICS OF ECONOMIC FORMS OF PROPERTY OF THE ARMED FORCES OF UKRAINE

Oksana Bugayova

*Adjunct at the Department of Economic and Legal Disciplines and Economic Security
Donetsk Law Institute of the Ministry of Internal Affairs of Ukraine (Mariupol, Donetsk region, Ukraine)
ORSID ID: 0000-0002-2084-3457
nln2006@ukr.net*

Abstract. In the provisions of the scientific article, the author analyzes the regulations governing the property and property relations of the Armed Forces of Ukraine and examines the views of scientists on the property of the Armed Forces of Ukraine. Emphasizes that depending on the economic form in which the property acquires, it is divided into fixed assets, current assets, funds, goods and considers their features depending on the sphere of existence. Determines the features of determining the economic form of property of the Armed Forces of Ukraine in special legislation and bylaws. Emphasizes the ramifications of regulations governing this area and offers the author's vision of improving the regulatory framework governing property, including economic forms and property relations in the Armed Forces of Ukraine, taking into account international standards.

Key words: forms of property, Armed Forces of Ukraine, property relations, economic forms, property, fixed assets.

ХАРАКТЕРИСТИКА ЕКОНОМІЧНИХ ФОРМ МАЙНА ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ

Oksana Bugayova

*ад'юнкта кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки
Донецького юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України
(Маріуполь, Донецька область, Україна)
ORSID ID: 0000-0002-2084-3457
nln2006@ukr.net*

Анотація. У положеннях наукової статті автор проводить аналіз нормативних актів, що регулюють майно та майнові відносини Збройних Сил України, та досліджує думки науковців щодо майна Збройних Сил України. Наголошує, що залежно від економічної форми, якої набуває майно, воно поділяється на основні засоби, оборотні активи, кошти, товари, та розглядає їх особливості залежно від сфери існування. Визначає особливості визначення економічної форми майна Збройних Сил України у спеціальному законодавстві та підзаконних нормативно-правових актах. Наголошує на розгалуженості нормативних актів, які регулюють цю сферу, та пропонує авторське бачення удосконалення нормативної бази, що регулює майно, в тому числі економічні форми та майнові відносини у Збройних Силах України з урахуванням міжнародних стандартів.

Ключові слова: форми майна, Збройні Сили України, майнові відносини, економічні форми, майно, основні фонди.

Вступ. Зараз для науки господарського права актуальними є проблемні питання правового регулювання майнових відносин, особливо в умовах оновлення господарського та цивільного законодавства. Збройна агресія на сході України та Криму змусила звернути увагу на майнове забезпечення, в тому числі на озброєння Збройних Сил України, яке виявилось морально і фізично застарілим та практично непридатним для захисту державних кордонів і територіальної цілісності незалежної України.

На сучасному етапі Збройними Силами України приділяється значна увага з боку нормативного регулювання. Оновлені документи стратегічного планування, а саме: прийнята нова редакція військової доктрини, Стратегія національної безпеки, Стратегічний оборонний бюлетень, Концепція розвитку сектора безпеки і оборони, Закон про національну безпеку, який визначив євроатлантичний курс розвитку країни, а також зафіксував пріоритети розвитку сектора безпеки і оборони. Крім того, були прийняті окремі ключові документи, які стосуються розвитку Збройних Сил України, озброєння і військової техніки та оборонно-промислового комплексу країни. Фактично Україна отримала нову нормативно-правову базу, що дозволяє їй (в тому числі і силовим структурам) діяти в умовах гібридної війни. Зазнав істотних змін і бюджет оборонного відомства України. Починаючи з 2014 року він почав потроху зростати. Якщо в 2014 р. Міністерство оборони України отримало 26,9 млрд грн (1,77% від ВВП), то в 2015 вже 49,3 млрд грн (2,67%), в 2016 – 58,02 млрд грн (2,57%), а в 2017 р. вже 72,12 млрд грн (2,53%). Показники 2018–2019 років стали рекордними – 94,92 і 103 млрд. грн відповідно. Фінансування сектора безпеки і оборони України в 2020 році взагалі найбільше за всі роки незалежності і становить 246 млрд грн, з яких 117,51 млрд грн (майже 5 млрд дол. США) отримує оборонне відомство (Рябых, 2020). Але зрозуміло, що без створення фундаментальної майнової бази та належного законодавчого регулювання розвиток Збройних Сил України неможливий. Відсутність уніфікованого та спеціалізованого законодавства стосовно майна Збройних Сил України також викликає необхідність дослідження цього питання.

Тому актуальність проблематики цього дослідження пов'язана, крім теоретичної і правової важливості, з прогалинами у визначенні форм майна Збройних Сил України у нашій державі та їх законодавчим регулюванням.

Основна частина. Загальні правові питання майна досліджувалися представниками різних галузей науки, що зумовлено складністю та багатоаспектністю відповідного суспільного явища. Зокрема, варто зазначити праці таких представників науки господарського права, як А. Бобкова, О. Беляневич, Г. Будорова, О. Вінник, Р. Джабраїлов, А. Захарченко, І. Коваль, В. Мамутов, Л. Ніколенко, О. Подцерковний, В. Устименко та інші.

У різний час в галузі цивільного права питання майна розглядалися в роботах таких вчених, як Р. Майданік, Н. Майка, М. Мороз, В. Нагнибіда, Ю. Пацурківський, Г. Харченко, К. Шахназарян та інші.

На актуальність питання щодо законодавчого визначення військового майна та майна Збройних Сил України звертав увагу професор В. Щербина, визначаючи правовий режим майна в Збройних Силах України. В. Ольховець досліджував господарську діяльність Збройних Сил України. Е. Бойченко також здійснював дослідження правового регулювання господарської діяльності військових частин Збройних Сил України. Попри те, що дослідження такого питання, як майно, вже довгий час перебуває у центрі уваги науковців, дослідження проблематики щодо форм майна Збройних Сил України не проводилось, єдиного підходу до розуміння цієї правової й економічної категорії у дослідників та у законодавстві немає. Тому **метою** є проведення дослідження для формування нових теоретичних положень і обґрунтування пропозицій стосовно вдосконалення правового регулювання економічних форм майна Збройних Сил України.

Стаття 139 Господарського кодексу України (далі – ГК України) визначає, що майном визнається сукупність речей та інших цінностей (включаючи нематеріальні активи), які мають вартісне визначення, виробляються чи використовуються у діяльності суб'єктів господарювання та відображаються в їх балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна цих суб'єктів (Господарський кодекс України, 2003).

Відповідно до ст. 190 Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), майном як особливим об'єктом вважається як окрема річ, сукупність речей, так і майнові права та обов'язки (Цивільний кодекс України, 2003). Майнові права і обов'язки відображаються у балансі суб'єкта господарювання.

Залежно від економічної форми, якої набуває майно у процесі здійснення господарської діяльності, майнові цінності належать до основних фондів, оборотних засобів, коштів, товарів.

Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», затверджене наказом Міністерства фінансів України № 92 від 27.04.2000 р., визначає основні фонди як матеріальні активи, які підприємство утримує з метою використання їх у процесі виробництва або постачання товарів, надання послуг, здавання в оренду іншим особам або для здійснення адміністративних і соціально-культурних функцій, очікуваний строк корисного використання (експлуатації) яких більше одного року (або операційного циклу, якщо він довший за рік) (Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», 2000).

Основні фонди можуть бути поділені на види. Так, ч. 3 ст. 139 ГК України відносить до основних фондів виробничого і невиробничого призначення будинки, споруди, машини та устаткування, обладнання, інструмент, виробничий інвентар і приладдя, господарський інвентар та інше майно тривалого використання, що віднесено законодавством до основних фондів (Господарський кодекс України, 2003).

Для цілей бухгалтерського обліку основні засоби класифікуються за такими групами:

– основні засоби (земельні ділянки, капітальні витрати на поліпшення земель, не пов'язані з будівництвом, будівлі, споруди та передавальні пристрої, машини та обладнання, транспортні засоби, інструменти, прилади, інвентар (меблі), тварини, багаторічні насадження та плодоносні рослини, інші основні засоби);

– інші необоротні матеріальні активи (бібліотечні фонди, малоцінні необоротні матеріальні активи, тимчасові (нетитульні) споруди, природні ресурси, інвентарна тара, предмети прокату, інші необоротні матеріальні активи).

Підприємства можуть установлювати вартісні ознаки предметів, що входять до складу малоцінних необоротних матеріальних активів (Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби», 2000).

Оборотними засобами є сировина, паливо, матеріали, малоцінні предмети та предмети, що швидко зношуються, інше майно виробничого і невиробничого призначення, що віднесено законодавством до оборотних засобів.

Коштами у складі майна є гроші у національній та іноземній валюті, призначені для здійснення товарних відносин цих суб'єктів з іншими суб'єктами, а також фінансових відносин відповідно до законодавства.

Товарами у складі майна визнаються вироблена продукція (товарні запаси), виконані роботи та послуги (Господарський кодекс України, 2003).

Водночас слід акцентувати увагу на особливостях військового майна.

Стаття 1 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних силах України» визначає військове майно як державне майно, закріплене за військовими частинами, закладами, установами та організаціями Збройних Сил України (далі – військові частини). До військового майна належать будинки, споруди, передавальні пристрої, всі види озброєння, бойова та інша техніка, боєприпаси, пально-мастильні матеріали, продовольство, технічне, аеродромне, шкільське, речове, культурно-просвітницьке, медичне, ветеринарне, побутове, хімічне, інженерне майно, майно зв'язку тощо (Про правовий режим майна у Збройних силах України, 1999).

Водночас слід зазначити, що визначений у ст. 1 вищевказаного Закону перелік видів військового майна є неповним, оскільки у цьому переліку не зазначаються земельні ділянки, які згідно зі ст. 181 ЦК України віднесено до нерухомих речей (Цивільний кодекс України, 2003).

Земельний кодекс України визначає, що порядок використання земель оборони встановлюється Законом України «Про використання земель оборони», який визначає землі оборони, встановлює право військових частин на отримання земельних ділянок у постійне користування, передбачає, що особливості надання земельних ділянок під військову об'єкти згідно з Законом визначаються Кабінетом Міністрів України (Про використання земель оборони, 2003). Але слід підкреслити, що натепер відсутній відповідний нормативний акт. Стаття 4 вказаного Закону визначає порядок використання земель оборони в господарських цілях. Військові частини за погодженням з органами місцевого самоврядування або місцевими органами виконавчої влади і в порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, можуть дозволяти фізичним і юридичним особам вирощувати сільськогосподарські культури, випасати худобу та заготовляти сіно на землях, наданих їм у постійне користування. Але порядок надання такого дозволу Кабінет Міністрів України ще не визначив [6].

А.М. Мірошніченко та Р.І. Марусенко підкреслюють, що Закон України «Про використання земель оборони» хоча і прийнятий, але майже не має регулятивного значення, оскільки є механічним відтворенням положень статті 77 Земельного кодексу України та викладенням бланкетних норм, що своєю чергою вказує на потребу подальшого його доопрацювання (Мірошніченко, Марусенко, 2011: 125).

Військове майно характеризується низкою специфічних ознак, які відрізняють його від майна інших юридичних осіб, на які вказував В. Лесовой, а саме: по-перше, зброя, боєприпаси, спеціальна техніка, що складають матеріальну базу бойової підготовки, є предметами, вилученими з цивільного обігу, тому на них поширюються особливі правила володіння, користування і розпорядження; по-друге, військові організації виконують найважливішу функцію забезпечення обороноздатності країни, у зв'язку з чим на майно військових організацій не може бути накладено арешт (Лесовой, 1998: 1).

Оскільки майно Збройних Сил України становить матеріальну основу суверенітету держави, його правовий режим має свої особливості порівняно з майном, закріпленим за більшістю державних установ. Така відмінність полягає і в тому, що майно, яке закріплюється за військовими частинами Збройних Сил України, обліковується, зберігається, використовується та списується (а в подальшому – передається, відчужується або ж утилізується) у спеціальному порядку. Загальні положення стосовно зазначених дій містяться у статтях 4–6 та 61 Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України». Більш конкретні порядки їх проведення встановлюються постановами Кабінету Міністрів України. Особливі правила відчуження чи реалізації майна Збройних Сил України, або ж його утилізації, також регламентуються спеціальними постановами Уряду країни (Бойченко, 2015: 82).

Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України від 16.07.97 р. № 300 розглядає майно залежно від призначення, а саме:

– господарського, технічного і медичного призначення (всі види складів та сховищ з накопиченими матеріальними засобами; парки бойової, автомобільної та іншої техніки; майстерні; аеродромні, портові та інші споруди; їдальні (камбузи), кают-компанії, хлібозаводи (хлібопекарні) тощо);

– спеціальні споруди, за допомогою яких частини, підрозділи виконують бойове завдання (командні пункти керування, передавальні та приймальні радіоцентри, вузли та лінії зв'язку; сховища для особового складу; шахтні установки тощо);

– навчально-матеріальну базу бойової підготовки (полігони, танкодроми, автодроми, машинодроми, вододроми, вогневі містечка, стрільбища, тири, спортивні споруди, навчальні центри, поля та класи);

– навчально-матеріальну базу виховної роботи (телерадіоцентри; центри культури, просвіти і дозвілля; клуби; музеї; кімнати історії; бібліотеки; народознавчі світлиці (каюти); склади культурно-освітнього майна; кінобази) (Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України, 1997).

Порядок використання інженерного майна у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, затверджений наказом Міністерства оборони України від 30.01.2018 № 35, визначає впорядкування організації забезпечення й експлуатації інженерного майна в Збройних Силах України, яке належить до оборотних засобів. Інженерне майно визначається, як військове майно, яке є сукупністю матеріально-технічних засобів, що знаходяться на озброєнні (постачанні) в Збройних Силах України і призначені для використання під час виконання завдань інженерного забезпечення дій військ (сил). До інженерного майна належать усі види засобів інженерного озброєння, а саме інженерні боєприпаси, інженерна техніка, табельне та допоміжне майно, електротехнічні засоби, дорожньо-технічні засоби (Порядок використання інженерного майна у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України, 2018).

Слід погодитися з В.О. Джурицьким, який зазначав, що поділ майна на види має практичне значення, оскільки правовий режим зазначеного майна встановлюється ГК України та іншими законами з урахуванням зазначених у ст. 139 ГК України видів майна (ч. 2 ст. 140 ГК України). Саме тому важливо, щоб види майна, визначені і поіменовані в ГК України, узгоджувалися з видами майна та їх термінологічними позначеннями, визначеними, зокрема, нормативно-правовими актами з питань бухгалтерського обліку, в основу яких покладено Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку (Джурицький, 2010: 140).

Тому наголошується на необхідності узгодження норм господарського законодавства (ст. 139 ГК України), загального законодавства про бухгалтерський облік і фінансову звітність та спеціального законодавства, яке безпосередньо регулює відносини щодо військового майна. Така пропозиція обґрунтовується відмовою від використання деяких понять, як «рудименту» радянської економіки і права, та використанням сучасної термінології, яка вживається відповідно до міжнародних стандартів, а саме: пропонується використовувати замість термінів «основні фонди» та «оборотні засоби» «основні засоби» та «оборотні активи». Також пропонується внести відповідні зміни до частини 3 та 4 ст. 139 ГК України та деяких нормативних актів спеціального призначення щодо військового майна (наприклад, до Постанови Кабінету Міністрів України від 29 серпня 2002 р. № 1282 «Про затвердження Порядку вилучення і передачі військового майна Збройних Сил») шляхом заміни відповідних термінів.

Щодо коштів, які належать до майна, то слід погодитися з думкою І. Папуши, що кошти, обліковані у військових частинах, повністю відповідають ознакам військового майна як за формою, оскільки є товаром, що являє собою еквівалентну форму вартості будь-якого майна, так і за правовим змістом, позаяк належать військовим частинам (Папуша, 2013: 91). Це підтверджують положення ст.ст. 177, 326 ЦК України, згідно з якими до об'єктів цивільних прав належать речі, у тому числі гроші, що своєю чергою можуть перебувати у державній власності, та ст. 139 ГК України, який у складі майна суб'єктів господарювання виокремлює кошти (гроші), призначені для здійснення товарних відносин цих суб'єктів з іншими суб'єктами, а також фінансових відносин відповідно до законодавства. Виокремлюючи гроші як об'єкт господарських прав, професор О.П. Подцерковний серед їх господарсько-правових властивостей відзначав, зокрема, їх абсолютну господарську корисність та універсальність, а безготівкові гроші він називає річчю особливого роду, що існує як спеціальний запис на банківських рахунках про легальний платіжний засіб (Подцерковний, 2007: 17). Слід погодитися з думкою Е.Г. Бойченко, що це обов'язково слід врахувати під час внесення змін та доповнень до Закону України «Про правовий режим майна у Збройних Силах України» та інших нормативно-правових актів, що регламентують оборонну сферу діяльності (Бойченко, 2015: 84).

Особливістю військового майна є те, що воно закріплюється за військовими частинами Збройних Сил України на праві оперативного управління (Про правовий режим майна у Збройних силах України, 1999).

Право оперативного управління – це речове право суб'єкта господарювання, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленим за ним власником (уповноваженим ним органом) для здійснення некомерційної господарської діяльності, у межах, встановлених законом, а також власником майна (уповноваженим ним органом) (Господарський кодекс України, 2003). Особливістю оперативного управління є те, що власник майна здійснює контроль за використанням і збереженням переданого в оперативне управління майна безпосередньо або через уповноважений ним орган; межі управління зазначеним майном з боку власника ширші, ніж при праві господарського відання (має право вилучати надлишкове майно, майно, що ним не використовується, а також майно, що використовується не за призначенням).

З моменту надходження майна до Збройних Сил України і закріплення його за військовою частиною Збройних Сил України воно набуває статусу військового майна. Військові частини використовують закріплене за ними військове майно лише за його цільовим та функціональним призначенням. Облік, інвентаризація, зберігання, списання, використання та передача військового майна здійснюються у спеціальному порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України (Про правовий режим майна у Збройних силах України, 1999).

Положенням про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах, затвердженим постановою Кабінету Міністрів України від 4 серпня 2000 р. № 1225, зокрема, встановлено, що облік військового майна ведеться з метою отримання даних про його наявність, втрату, нестачу, рух, вартість та якісний (технічний) стан, необхідних для організації матеріально-технічного забезпечення військових частин, встановлення належного контролю за умовами зберігання, доцільністю та ефективністю його використання (витрачання), а також з метою підготовки даних для складення облікових документів

та державної статистичної звітності. Обліку підлягає все військове майно незалежно від його призначення та джерел надходження. Облік військового майна повинен бути своєчасним, достовірним і точним (Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах, 2000).

Висновки. Проведене дослідження економічних форм майна у Збройних Силах України свідчить про те, що законодавство, що регулює майно та майнові відносини у Збройних Силах України, має розгалужений характер та потребує вдосконалення. Здійснений аналіз дозволяє визначити, що деякі підзаконні нормативно-правові акти, на які містяться посилання у законах, що регулюють військове майно та майнові відносини у Збройних Силах України, до теперішнього часу не прийнято, а окремі чинні нормативно-правові акти потребують удосконалення з урахуванням міжнародних стандартів.

Список використаних джерел:

1. Рябых В. Украинский прорыв: безопасность и оборона. *Укринформ*. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/3085629-ukrainskij-proryv-bezopasnost-i-oborona.html>
2. Господарський кодекс України № 436-IV від 16.01.2003. *Відомості Верховної Ради України*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України № 435-IV від 16.01.2003. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
4. Про затвердження Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 7 «Основні засоби»: Наказ Міністерства фінансів України від 27 квітня 2000 р. *Офіційний сайт Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text>.
5. Про правовий режим майна у Збройних силах України : Закон України від 21.09.1999р. № 1075-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 48. Ст. 407.
6. Про використання земель оборони. Закон України від 27 листопада 2003 р. № 1345-IV. *Відомості Верховної Ради України*. 2004. № 14. Ст. 209.
7. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України. Київ : Алерта ; Центр учбової літератури, 2011. 520 с.
8. Лесовой В.В. Правовой режим имущества военных организаций: автореф. дис... канд. юрид. наук : спец. 20.02.03 «Военное право, военные проблемы международного права»; Военный ун-т. М., 1998. *Научная библиотека диссертаций и авторефератов disserCat*. URL: <http://www.dissercat.com/content/pravovoi-rezhim-imushchestva-voennoy-organizatsii#ixzz2KUhlEsGA>
9. Бойченко Е.Г. Правове регулювання господарської діяльності військових частин Збройних Сил України : дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.04. Одеса, 2015. 241 с.
10. Положення про військове (корабельне) господарство Збройних Сил України : Наказ Міністерства юстиції України від 16.07.97 р. № 300. *Офіційний сайт Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0615-97#Text>.
11. Порядок використання інженерного майна у Міністерстві оборони України та Збройних Силах України: Наказ Міністерства оборони України від 30.01.2018 № 35. *Офіційний сайт Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0274-18#Text>.
12. Джурицький В.О. Правове становище господарських об'єднань в Україні : монографія. Київ : Юрінком Інтер, 2010. 224 с.
13. Папуша І.О. Специфіка визначення предмета у посяганнях на військове майно. *Вісник національної академії прокуратури України*. 2013. № 2. С. 89–92.
14. Подцерковний О.П. Грошові зобов'язання учасників господарських відносин : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра юрид. наук : спец. 12.00.04 «Господарське право; господарсько-процесуальне право» ; НАН України. Ін-т екон.-прав. дослідж. Донецьк, 2007. 40 с.
15. Положення про порядок обліку, зберігання, списання та використання військового майна у Збройних Силах : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.08.2000р. № 1225. *Офіційний сайт Верховна Рада України. Законодавство України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1225-2000-%D0%BF>.

References:

1. Riabykh V. Ukrainskii proryv: bezopasnost i oborona. [Ukrainian breakthrough: security and defense]. *Ukrinform*. URL: <https://www.ukrinform.ru/rubric-society/3085629-ukrainskij-proryv-bezopasnost-i-oborona.html> [in Ukrainian].
2. Hospodarskyi kodeks Ukrainy [Economic Code of Ukraine] № 436-IV vid 16.01.2003. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2003. № 18, № 19-20, № 21-22. St. 144. [in Ukrainian].
3. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy [The Civil Code of Ukraine] № 435-IV vid 16.01.2003. *Ofitsiyni visnyk Ukrainy*. 2003. № 11. St. 461. [in Ukrainian].
4. Pro zatverdzhennia Polozhennia (standartu) bukhgalterskoho obliku 7 «Osnovni zasoby» [About the statement of the Situation (standard) of accounting 7 "Fixed assets"] : Nakaz Ministerstva finansiv Ukrainy vid 27 kvitnia 2000 r. *Ofitsiyni sait Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0288-00#Text> [in Ukrainian].
5. Pro pravovi rezhym maina u Zbroinykh sylakh Ukrainy [On the legal regime of property in the Armed Forces of Ukraine]: Zakon Ukrainy vid 21.09.1999r. № 1075-XIV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 1999. № 48. St. 407 [in Ukrainian].
6. Pro vykorystannia zemel oborony [On the use of defense lands]: Zakon Ukrainy vid 27 lystopada 2003 r. № 1345-IV. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. 2004. № 14. St. 209. [in Ukrainian].
7. Miroschnychenko A. M., Marusenko R. I. Naukovo-praktychnyi komentar Zemelnogo kodeksu Ukrainy. [Scientific and practical commentary on the Land Code of Ukraine] Kyiv : Alerta; Tsentr uchbovoi literatury, 2011. 520 s. [in Ukrainian].
8. Lesovoi V. V. Pravovoi rezhim imushchestva voennykh organizatsii [Legal regime of property of military organizations] : avtoref. dis... kand. iuridich. nauk : spets. 20.02.03 “Voennoe pravo, voennye problemy mezhdunarodnogo prava”; Voennyi

- un-t. M., 1998. *Nauchnaia biblioteka dissertatsii i avtoreferatov disserCat*. URL: <http://www.dissercat.com/content/pravovoi-rezhim-imushchestva-voennykhorganizatsii#ixzz2KUHIesGA> [in Ukrainian].
9. Boichenko E.H. Pravove rehulivannia hospodarskoi diialnosti viiskovykh chastyn Zbroinykh Syl Ukrainy [Legal regulation of economic activity of military units of the Armed Forces of Ukraine] : dys. ... kand. yuryd. nauk : spets. 12.00.04. Odesa, 2015. 241 s. [in Ukrainian].
  10. Polozhennia pro viiskove (korabelne) gospodarstvo Zbroinykh Syl Ukrainy [Regulations on the military (ship) economy of the Armed Forces of Ukraine]: Nakaz Ministerstva yustytsii Ukrainy vid 16.07.97 r. № 300. *Ofitsiyni sait Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0615-97#Text> [in Ukrainian].
  11. Poriadok vykorystannia inzhenerneho maina u Ministerstvi oborony Ukrainy ta Zbroinykh Sylakh Ukrainy [The procedure for the use of engineering property in the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine] : nakaz Ministerstva oborony Ukrainy vid 30.01.2018 № 35. *Ofitsiyni sait Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0274-18#Text> [in Ukrainian].
  12. Dzhurynskyi V.O. Pravove stanovishche hospodarskykh obiednan v Ukraini [Legal status of business associations in Ukraine] : monohrafiia. Kyiv : Yurinkom Inter, 2010. 224 s. [in Ukrainian].
  13. Papusha I. O. Spetsyfika vyznachennia predmeta u posiahanniakh na viiskove maino [The specifics of the definition of the subject in encroachments on military property]. *Visnyk natsionalnoi akademii prokuratury Ukrainy*. 2013. № 2. S. 89–92. [in Ukrainian].
  14. Podtserkovnyi O.P. Hroshovi zoboviazannia uchasyntiv hospodarskykh vidnosyn [Monetary obligations of participants in economic relations]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia d-ra yuryd. nauk: spets. 12.00.04 "Hospodarske pravo; hospodarsko-protseusalne pravo"; NAN Ukrainy. In-t ekon.-prav. doslidzh. Donetsk, 2007. 40 s. [in Ukrainian].
  15. Polozhennia pro poriadok obliku, zberihannia, spysannia ta vykorystannia viiskovoho maina u Zbroinykh Sylakh [Regulations on the procedure for registration, storage, write-off and use of military property in the Armed Forces]: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 04.08.2000r. № 1225. *Ofitsiyni sait Verkhovna Rada Ukrainy. Zakonodavstvo Ukrainy*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1225-2000-%D0%BF> [in Ukrainian].

DOI <https://doi.org/10.51647/kelm.2020.5.1.29>

KRYMINALISTYCZNE PROBLEMY USTALENIA I PRZEZWYCIEŻENIA SYMULACJI PODEJRZANEGO W POSTĘPOWANIU PRZYGOTOWAWCZYM

Bohdan Burbelo

*Kierownik Wydziału Kryminalistyki Urzędu Śledczego
Urzędu Głównego Policji Narodowej w Obwodzie Charkowskim (Charków, Ukraina)
ORCID ID: 0000-0002-1889-0713
Burbelo@gmail.com*

Adnotacja. Na podstawie analizy materiałów z praktyki śledczej i sądowej, a także literatury naukowej, określono znaczenie badań kryminalistycznych problemów wykrywania i przeciwdziałania symulacji. Przeprowadzono analizę pojęcia „symulacja” i jej rodzajów. Rozważono motyw i cel zastosowania symulacji przez podejrzanych. Określono zakres niezbędnej wiedzy, którą śledczy, prokuratorzy, sędziowie powinni profesjonalnie posiadać, aby rozwiązać problemy związane z identyfikacją symulantów.

Na podstawie analizy materiałów z praktyki śledczej i sądowej oraz literatury naukowej, określono znaczenie badań kryminalistycznych problemów wykrywania i przeciwdziałania imitacji. Przeanalizowano pojęcie „modelowanie” i jego rodzaje. Ustalono motyw i cel wykorzystania symulacji przez oskarżonego. Określono zakres niezbędnej wiedzy, którą śledczy ścigający adwokatów, sędziów powinni profesjonalnie posiadać, aby rozwiązać problemy związane z identyfikacją symulatorów.

Słowa kluczowe: symulacja, wojskowi, śledztwo, niebezpieczeństwo publiczne, czynności dochodzeniowe.

CRIMINAL PROBLEMS OF ESTABLISHING AND OVERCOMING A SIMULATION OF A SUSPECT IN A PRE-TRIAL INVESTIGATION

Bogdan Burbelo

*Head of the Forensic Department Providing Investigative Management
Main Directorate of the National Police in the Kharkiv region (Kharkiv, Ukraine)
ORCID ID: 0000-0002-1889-0713
Burbelo@gmail.com*

Abstract. Based on the analysis of materials of investigative and judicial practice, as well as scientific literature, the relevance of the study of forensic problems of detection and counteraction of simulation is determined. The analysis